

Aan de minister voor Rechtsbescherming

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Programma UHP KOT

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Contactpersoon
Beleidsmedewerker

Datum
17 oktober 2022

Ons kenmerk
4251814

nota

Tweede voortgangsbrief uithuisplaatsingen
kinderopvangtoeslagschandaal

1 Aanleiding

Tijdens het debat op 12 mei 2022 heeft u toegezegd de Tweede Kamer elk half jaar te informeren over het aantal terugplaatsingen en het functioneren van het Ondersteuningsteam. Deze toezegging heeft geleid tot de voorliggende kamerbrief.

2 Geadviseerd besluit

Geadviseerd wordt in te stemmen met de verzending van de voorliggende brief.

3 Kernpunten

Naast rapporteren over de aanpak reageert u in deze brief ook eerste deelrapport van de Inspectie Justitie en Veiligheid (IJenV) met daarin hun bevindingen van het cijfermatige deelonderzoek. De IJenV publiceert hun deelrapport alsmede de onderliggende CBS analyses op 1 november om 12:00 uur.

In het eerste deel van deze brief beschrijft u de inzet en resultaten per betrokken organisatie. Bij het onderdeel over het Ondersteuningsteam gaat u ook nader in op de leerrapportage die u op 30 september aan de TK heeft aangeboden. In het tweede deel van de brief gaat u in op twee ontwikkelingen vanuit het programma, namelijk het kosteloos maken van juridische procedures en het wetsvoorstel dat gegevenskoppeling mogelijk maakt. Het derde deel van de brief geeft inzicht in de voortgang die wordt geboekt als het gaat om onderzoek en reflectie. Het belangrijkste onderdeel hier betreft uw reactie op de eerste resultaten van het IJenV onderzoek. De Inspectie concludeert dat specifieke groepen gezinnen door de toeslagenaffaire gedupeerd zijn geraakt. Met name gezinnen van niet-Nederlandse herkomst zijn veel vaker (tot 9x) gedupeerd. Deze gezinnen bevonden zich reeds voor dupering in een zeer kwetsbare positie. De Inspectie concludeert dat deze gedupeerde gezinnen veel vaker (4x) dan de meeste gezinnen in Nederland te maken kregen met een kinderschermingsmaatregel. Tegelijk is het niet zo dat de gedupeerde gezinnen vaker met een kinderschermingsmaatregel te maken kregen dan niet-gedupeerde gezinnen die zich op achtergrondkenmerken in een vergelijkbare situatie bevonden.

In het laatste deel van de brief gaat u in op de moties uit het debat van 12 mei jl. De moties betreffen de volgende onderwerpen:

- Herzieningen (Omtzigt)

- Voorrang rechtspraak (Ceder/Arib)
- Inzage voor ouders in redenen en grondslagen uithuisplaatsing (Arib)
- Eigen Kracht Centrale en het familiegroepsplan (Maeijer, Van der Staaij)
- Lokale aanpak gemeenten (Van Raan)
- Data vrijwillige uithuisplaatsingen (Omtzigt)

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Programma UHP KOT

4 Toelichting

Datum
17 oktober 2022

4.1 Politieke context

Ons kenmerk
4251814

Deze brief wordt mede namens de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane. De staatssecretaris van VWS is medeverantwoordelijk voor het jeugdstelsel en medeopdrachtgever voor het programma Uithuisplaatsingen kinderen gedupeerden kinderopvangtoeslagaffaire (UHP KOT). De staatssecretaris Financiën - Toeslagen en Douane is verantwoordelijk voor de hersteloperatie. Deze brief wordt daarom parallel aan uw collega's voorgelegd.

Op 14 november 2022 vindt een notaoverleg plaats over de initiatiefnota "Recht doen waar recht ontbreekt"¹ in de Commissie Justitie en Veiligheid. Zowel u als de staatssecretaris VWS zijn hiervoor uitgenodigd. In de nota worden aanbevelingen gedaan om gedupeerde ouders te beschermen en over te gaan tot gerichte acties om over te gaan tot herstel. U heeft bij brief van 5 juli 2022² gereageerd op de initiatiefnota.

Op 21 november 2022 vindt het Wetgevingsoverleg Jeugd en aanverwante zaken plaats, naar verwachting zullen de brieven over dit onderwerp verzonden na 12 mei 2022 daarop worden geagendeerd, dus ook deze voortgangsbrief.

4.2 Financiële overwegingen

De geschatte kosten voor de uitvoering van het programma Ondersteuning Uithuisplaatsingen gedupeerden Kinderopvangtoeslag (UHP KOT) voor 2022 zijn ingebracht bij de Ministeriële Commissie Toeslagen Herstel (MCTH). De MCTH heeft op 22 februari 2022 ingestemd bij met bijbehorende begroting. Voor de uitvoering van de aanpak in 2022 is steeds dekking gezocht binnen de begroting van het programma UHP KOT. Over de middelen voor 2023 wordt afstemming gezocht met het ministerie van Financiën, nu dit jaar geen MCTH meer gepland staat om dit op te agenderen.

4.2 Krachtenveld

Deze brief is in samenwerking opgesteld met het ministerie van VWS en het programma Hersteloperatie toeslagen van het ministerie van Financiën. Daarnaast is afgestemd met het ministerie van Algemene Zaken, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Ondersteuningsteam, de Raad voor Rechtsbijstand, de Raad voor de Rechtspraak, de Raad voor de Kinderbescherming en Jeugdzorg Nederland.

4.3 Ontwikkelingen hiervoor

De aanpak

¹ Kamerstukken II 2021/22, 36096, nr. 2

² Kamerstukken II 2021/22, 36096, nr. 4

- Op 26 november 2022 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de aanpak die is ontwikkeld om gedupeerde ouders en hun kinderen die te maken hebben gehad met een uithuisplaatsing extra hulp en ondersteuning te bieden.³ Op 22 februari 2022 is zij voor het eerst geïnformeerd over de voortgang.⁴
- Doelen van de aanpak zijn het erkennen van het leed van de gedupeerde ouders en kinderen en bezien of herstel van de gezinssituatie wenselijk en mogelijk is.
- Gemeenten bieden alle gedupeerde gezinnen hulp en ondersteuning op vijf leefgebieden (financiën, wonen, zorg, gezin en werk).
- De Raad voor de Kinderbescherming en Gecertificeerde Instellingen zijn extra alert op gezinnen waarin sprake is van problemen met de kinderopvangtoeslag.
- Sinds 4 april 2022 is het Ondersteuningsteam landelijk beschikbaar voor gedupeerde ouders en hun kinderen die te maken hebben (gehad) met een uithuisplaatsing. De procesbegeleiders van het ondersteuningsteam zijn neutraal en onafhankelijk. Zij staan naast de ouders en kinderen, bieden hen een luisterend oor en brengen samen met ouders de situatie en hulpvraag in kaart, bespreken de mogelijkheden, en begeleiden bij het zetten van vervolgstappen. De veiligheid, ontwikkeling en perspectief van het kind staan daarbij altijd centraal. De Tweede Kamer is op 31 maart 2022 hierover per brief geïnformeerd.⁵
- Tijdens het debat op 12 mei 2022 zijn een aantal moties ingediend en toezeggingen gedaan. De Tweede Kamer is op 3 juni 2022 voor het eerst geformeerd over de acties die naar aanleiding daarvan zouden worden ingezet.⁶
- Op 1 juni 2022 is Subsidieregeling kosteloze rechtsbijstand procedures rondom uithuisplaatsing en gezagsbeëindiging minderjarigen voor gedupeerde ouders herstelregelingen kinderopvangtoeslag gepubliceerd. Op grond van deze subsidieregeling is kosteloze rechtsbijstand mogelijk voor gedupeerde ouders die zich met bijstand van een advocaat willen verweren tegen een uithuisplaatsing of gezagsbeëindiging.
- Op 25 oktober 2022 zal met terugwerkende kracht tot 1 januari 2022 de regeling vrijstelling griffierechten voor gedupeerde ouders herstelregelingen kinderopvangtoeslag worden gepubliceerd. Op grond van deze regeling hoeven gedupeerde ouders geen griffierecht te betalen in procedures over herstel van het gezag. Met de bestaande Regeling griffierechten burgerlijke zaken was al geregeld dat – kort gezegd – geen griffierecht wordt geheven voor de indiening van een verzoekschrift of verweerschrift in verband met de ondertoezichtstelling en in verband met de beëindiging van het gezag.
- Op 3 juni en 18 juli jl. heeft u de Kamer al meegenomen in de juridische en technische aspecten die uitgewerkt moeten worden om zicht te krijgen op deze gedupeerde ouders en kinderen. Hier worden drie doelen mee gediend, te weten inzicht krijgen in wie deze ouders en kinderen zijn, zodat hen gericht het ondersteuningsaanbod kan worden aangeboden. Daarnaast stelt de wetenschap welke ouders die gedupeerde zijn bij de uitvoering van de kinderopvangtoeslag én hun kinderen die te maken hebben (gehad) met een uithuisplaatsing de RvdK, de GI's, de Raad voor de Rechtspraak (RvdR) en de

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Programma UHP KOT

Datum
17 oktober 2022

Ons kenmerk
4251814

³ Kamerstukken II 2021/22, 31839, nr. 921

⁴ Kamerstukken II 2021/22, 31066, nr. 979

⁵ Kamerstukken II 2021/22, 31839, nr. 997

⁶ Kamerstukken II 2021/22, 31839, nr. 1027

- gerechten in staat om te reflecteren op hun eigen handelen bij de uithuisplaatsingen van deze kinderen.
- Het wetsvoorstel met de juridische grondslag om zicht te krijgen op gedupeerde ouders als gevolg van het kinderopvangtoeslagschandaal die ook te maken hebben (gehad) met een uithuisplaatsing van hun kinderen is op 21 oktober ingediend bij de Afdeling advisering van de Raad van State (RvS).
 - U heeft de RvS verzocht spoed over dit wetsvoorstel adviseren. Spoedig na ontvangst van dit advies zal het wetsvoorstel aan de Tweede en vervolgens aan de Eerste Kamer aangeboden worden.
 - Tijdens het Bestuurlijk Overleg op 27 september 2022 is de voortgang van de aanpak besproken en besloten dat deze zal worden voortgezet in 2023.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Programma UHP KOT

Datum
17 oktober 2022

Ons kenmerk
4251814

Onderzoek

- Parallel aan de aanpak is er behoefte aan onafhankelijk onderzoek naar de vraag of er in het geval van de gedupeerde ouders en gezinnen (als gevolg van de problemen rond de kinderopvangtoeslag) anders is gehandeld dan bij gezinnen die niet zijn geraakt door de problemen rond de kinderopvangtoeslag.⁷
- De Inspectie Justitie en Veiligheid doet onderzoek naar de vraag hoe jeugdbescherming omging met gedupeerde gezinnen. Op 1 november 2022 zal de IJenV de resultaten van het eerste deelonderzoek publiceren. Dit deelonderzoek richt zich op de vraag of gezinnen die gedupeerd zijn door de toeslagenaffaire vaker te maken hebben gekregen met een kinderbeschermingsmaatregel dan andere - niet gedupeerde - ouders.⁸ JenV zal naar verwachting hoogstens 48 uur voorafgaand aan publicatie de resultaten onder embargo ontvangen. Een reactie op dit deelonderzoek zal daarom op een later moment in de brief worden opgenomen.
- Daarnaast heeft u tijdens het debat op 12 mei 2022 toegezegd dat u een onderzoekscommissie gaat instellen die onderzoek doet naar het verband tussen de problemen met de kinderopvangtoeslag en uithuisplaatsingen. Een naam van de voorzitter wordt in deze brief bekend gemaakt. De gesprekken ter voorbereiding op het onderzoek zijn in volle gang. In samenspraak met de beoogd voorzitter zal de concept-opdrachtformulering worden vertaald naar een instellingsbesluit. Dit wordt gepubliceerd zodra de volledige samenstelling van de commissie rond is.

5. Informatie die zich niet leent voor openbaarmaking

Er is geen informatie die zich niet leent voor openbaarmaking.

⁷ Kamerstukken II 2020/21, 35927, nr. 79

⁸ <https://www.inspectie-jenv.nl/toezichtgebieden/jeugd/nieuws/2022/02/10/opzet-eerste-deelonderzoek-naar-rol-jeugdbescherming-bij-gedupeerde-toeslaggezinnen>